

FILMKULTURA

+ SZERKESZTI: LAJTA ANDOR +

IV. ÉVFOLYAM
— 12 SZÁM —
1931. DEC. 1.

ZUKOR ADOLF,
20 évvel ezelőtt alapította
a Paramountot

ÁRA 1 PENGŐ

ARANYATAKAR?

AZ

UNIVERSAL

JUBILEUMI SOROZATA

SZINARANY!

LEGUJABB MEGJELENÉSEINK:

1.

SZÁMÜZETÉS SZIBÉRIÁBA

(MASZLOVA KATJUSKA.)

Tolsztoj „Feltámadás“ című regényének *legujabb és leg-tökéletesebb németül beszélő* fímváltozata.

Rendezte: **EDWIN CAREWE.**

A főszerepekben:

LUPE VELEZ - JOHN BOLES.

Bemutatta november 23-án

DÉCSI és OMNIA
FILMSZINHÁZ.

A legyőzhetetlen szenvedélyek és vádoló lelkiismeret megrázó drámája.

2.

A CSEMPÉSZ- DIKTÁTOR

(JAJ NEKED SLIM)

Amerikai rapszódia 8 felvonás.

Rendezte:

WILLIAM JAMES CRAFT.

A főszerepekben:

**HARRY LANGDON - BESSIE
LOVE - SLIM SOMMERVILLE**

3.

HIHETETLEN FURCSASÁGOK

Különleges filmriport a világ minden tájékáról *színes felvételekben.*

UNIVERSAL FILM R.-T.

BUDAPEST, VII., NÉPSZINHÁZ-UTCA 21.

TELEFON: JÓZSEF 39-1-76.

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

IV. ÉVFOLYAM.

= 12. SZÁM. =

1931. DECEMBER 1.

Magyarország filmkultúrája

1931-ben

A Magyar Mozgóképzemendélyesek Orsz. Egyesületének november 27-ére összehívott X. évi rendes közgyűlésére az elnökség a következő jelentést terjesztette be:

Soha súlyosabb feladat nem hárult ránk, mint most, amikor évi jelentésünk kapcsán a *szakmai helyzetről* kell beszámolnunk. A gazdasági krízis, amely végigsöpör a világon, elsősorban a mi csonka országunkat és annak polgárait sodorta válságba. Vagyonok roppannak össze, vállalatok süllyednek el, egzisztenciák pusztulnak egyik napról a másikra. A világkrízis követelményei létalapjában megrendítették a filmszakmát is. Recseg-ropog körülöttünk minden és aki ebben a kataklizmában fenn akarja tartani magát, minden erejét össze kell szedni, minden idegszálát meg kell feszíteni, hogy megmaradjon. Az oldott kévét kíméletlenül elsöpri az orkán, ez ellen nincs más védekezés, mint az egyesült erő. Soha olyan nagy szükség nem volt arra, hogy *félretéve minden ellentétet és kikapcsolva minden személyi kérdést, zárt egységet alkossunk*, mint ma, amikor az egész magyar filmszakma élet-halálharcot vív. Mint ahogy vihar idején összebújik a nyáj, úgy kell összetartanunk nekünk is, amíg elvonul fölöttünk a fergeg. Egyenként porszemek vagyunk, de ha zárt egységet, ha falansztert alkotunk, sziklává keményed-

hetünk. Ezekben a nehéz időkben az *egy akol, egy pásztor* jelszavával tömörüljünk Egyesületünk védőszárnyai alá, legyünk öntudatosak, felejtjük el az évtizedes harcot, a perpatvart, értsük meg végre egymást és ne törődjünk a *tegnappal*, hanem fogjunk össze *ma a holnapért!* Kérve-kérjük Önöket, tegyenek félre indulatot, szenvedélyt és haragot, becsüljük meg egymást, mert hiszen *mindannyian egyformán küzdő és szenvedő polgárai vagyunk ennek a csonka országnak.*

Ilyen bevezetés után szinte triviális, hogy beszámolót mondjunk az elmúltakról. De mert ez kötelességünk és ez dokumentum, *kronológikusan* felsorakoztatjuk adatainkat.

A tízéves jubileum

A Magyar Mozgóképzemendélyesek Országos Egyesülete ebben az évben üli fennállásának tízéves jubileumát. 1921. év szeptember hó 5-én alakult meg, hogy a mozirevizió folytán előállott kaotikus szakmai életben rendet és rendszert teremtsen. A megalakulás és szervezés nehéz munkája és az Egyesület felvirágoztatása körül hervadhatatlan érdemei vannak díszelnökünknek, Tasnády-Szűts Andor úr ömeltóságának, aki egy évtizeden át fáradhatatlan energiával, önzetlenül harcolt és dolgo-

zott az egész magyar filmszakmáért. Hálával kell megemlékeznünk néhai Pantl Kálmán államtitkár úrról is, aki mint a belügyminisztérium akkori osztályvezetője és mint az Egyesület társelnöke, igen komoly munkát végzett a magyar mozgószínházak érdekében. Hálával és köszönettel emlékezünk meg a mindenkori belügyminiszterekről és a miniszteriális vezetőkről, akik jóindulatú megértésükkel lehetővé tették, hogy **mutatványosokból komoly kultúrtervezőkké** lehettünk. Ugyancsak hálával kell megemlékeznünk az **Országos Magyar Mozgóképipari Egyesületről**, amely a tíz év alatt mindig **szolidáris** volt velünk, jóindulattal támogatta törekvéseinket és lehetővé tette a szakma egyetemes szempontjából fontos együttműködést.

Hogy az Egyesület, amelynek elnöksége a tíz év alatt változatlanul ugyanaz maradt, milyen munkát végzett, az le van fektetve az évi jelentésekben. Itt csupán arra térünk ki, hogy az elnökség mindenkor élénk figyelemmel kísérte a kormányok és az egyes miniszterek által kiadni készülő azoknak a rendeleteknek és törvényeknek a keletkezését, amelyek a mozgószínház-tulajdonosokat illették és kellő időben felhívta az illetékes körök figyelmét tagjainak jogos érdekeire. Hogy egyes, a szakmát veszélyeztető rendeletek és intézkedések sohasem léptek életbe, vagy azokat enyhítették, az az Egyesület erkölcsi súlyát és presztízsét igazolja, amely a tíz év alatt sziklaszilárdáá erősödött. Ezt igazolja a jubiláris esztendő alkalmából a m. kir. külügyminiszter úr által az Egyesülethez intézett elismerő átirat is.

Az Egyesület erőssége mindig abban volt, hogy tagjai között sohasem állított fel kategóriákat, nem tett különbséget kis és nagy mozgószínházak között és mindig a gyöngébbek védelmét tartotta szem előtt. Midőn köszönetet mondunk mindazoknak, akik a tíz év alatt munkájukkal az Egyesület és azok tagjai érdekében fáradoztak, áttérünk 1931. évi jelentésünkre.

A hangos film térhódítása és annak következményei

Az elmúlt esztendőben is súlyosan nehezedett különösen vidéki kartársainkra a **hangos- és beszélőfilm** rohamos térhódítása. A jó leadógépek drága beszerzési ára és az a körülmény, hogy az olcsó gépekkel vidéken diszkreditálták a hangosfilmet, arra indította az Egyesület vezetőségét, hogy **némafilmek** behozatalát és megjelenését lehetővé tegye. Sikerült is az ilyen filmeknek **kontingensmentességet** biztosítani és ezzel elértük azt, hogy az elmúlt év folyamán 500 némafilm jött be az országba,

ami a vidéki kismozisok létérdekét szolgálta. Targyalásokat folytattunk és folytatunk a **jó hangosgépek olcsóbbá** tétele szempontjából, azok részletfizetési kedvezményéről és a megfelelő hitelyujtásról és ma már jelenthetjük, hogy ez a munkánk a legeredményesebben végződött.

A súlyos terhek leépítése

Memorandumokat küldtünk a minisztereknek, az összes országgyűlési képviselőknek, főispánoknak, polgármestereknek és szolgabíráknak és támogatásukat kértük a magas házbér, a **vigalmiadó** és a **villanyáram** árának redukiója tekintetében és kértük a **tűzoltási és rendőri kivezénylés megszüntetését**. Erre nézve kedvező ígéretek is kaptunk, de nem tudták keresztülvinni, mert a városok a **vigalmiadó-bevételeiket** a közismert beruházási kölcsönök fedezetéül lekötötték. Az akció jelenlegi konkrét eredménye, hogy a belügyminiszter a **tűzoltói kivezényléseket** az egész ország mozijaiban **eltörölte**, a **tűzrendészeti vizsgálatot** díjmentessé tette és a **rendőri kivezénylést** szabályozta.

A magyar filmgyártás mellett

Az elmúlt évben különböző szervezetek akciót indítottak az idegennyelvű hangosfilmek behozatala ellen s illetékes fórumoktól egy ilyenértelmű rendelet kibocsátását követelték. Mindent elkövettünk, hogy ezt megghiúsítsuk. És ez a munkánk eredménnyel is járt. Ez a siker tisztán annak tulajdonítható, hogy Egyesületünk a **százszázalékos magyar filmgyártás mellett** foglalt állást, hangoztatta annak feltétlen szükségességét és ezt különösen a **beszélőfilmek** mai korszakában annál fontosabbnak tartjuk, mert a vidéki mozgószínházak megmentését és prosperitását kizárólag **magyar nyelvű filmek** sűrű előadása által látjuk elérhetőnek.

A Színészek Szövetsége a beszélőfilmeket játszó mozgószínházak megadóztatását követelte. Egyesületünk ezt a fenyegető veszélyt is elhárította azzal, hogy illetékes helyen számszerű adatokkal bizonyítékot szolgáltatott a magyar mozgószínházak **válságos helyzetéről** és teherbíróképességük teljes leromlásáról.

A filmszállítási díjak

A filmszállítás dolgában keresztülvittük, hogy a szállítási költség a postai tarifánál magasabb nem lehet és folyamatban van egy újabb akciónk a filmszállítási díjak ismételt mérséklése tekintetében.

Nyílt bérleti viszony

A belügyminiszterhez intézett ama beadványunk, hogy megengedtesék burkolt bérletek helyett nyílt bérleti szerződéseket köt-

ni, elintézés előtt áll, ugyancsak ígéretet kaptunk arra nézve is, hogy a vidéki mozik vándorengedélyeket kapjanak és a környékükön levő olyan kisebb községekben, ahol nincs mozgóképszínház, előadásokat tarthassanak.

A hangos magyar híradó

A hangos magyar híradó árának felosztását revízió alá vettük és hamarosan módot találtunk arra nézve, hogy a súlyosbodó gazdasági viszonyokhoz mérten a híradó kölcsöndíját ott, ahol feltétlenül szükséges, akár a Filmiroda, akár pedig a kormány anyagi áldozatkészségével nivelláljuk. Le kell szögeznünk azonban, hogy a hangos magyar híradóra nemcsak hazafias propaganda szempontjából van szükség, de szükség van azért is, hogy végre az idegennyelvű beszélőfilmek mellett magyar szó is elhangozzék a mozivászonon.

A Döntőbíróóság megszüntetése

Végül jelenthetjük, hogy az OMME elhatározta a Filmszakmai Döntőbíróóság megszüntetését. Választmányunk hozzájárult a határozathoz és a maga részéről a felszámoló bizottságba Décsi Gyula, Fenyő Sándor, Castiglione Henrik és Pálffy József tagokat küldte ki. Javasoljuk, méltóztassanak úgy a Döntőbíróóság megszüntetéséhez, mint a fentnevezettek kiküldetéséhez hozzájárulni. Nem mehetünk el szó nélkül ennek az intézménynek a megszüntetése mellett, mert a Döntőbíróóság 8 évi fennállása alatt oly kiegyensúlyozó és a felmerülő ellentéteket kiegyenlítő hasznos szervvé vált, hogy megszüntetését nemcsak helytelenítjük, de végzetes hibának tartjuk. Azonban az OMME határozatával szemben nem tehetünk mást, mint **tudomásul** vesszük ezt a tényt. Ki kell térnünk e helyütt a társ-egyesület magatartására is. A Filmszakmai Döntőbíróóság megtámadása filmkölcsönzői oldalról jött és ez volt a megindítója annak az áramlatnak, amely a megszüntetéshez vezetett. Kölcsönzői oldalról találták ki a megreformálás szükségességét és most ugyancsak az ő oldalukról hangzik el a legtöbb panasz a kívánságaik szerint megreformált szabályok ellen. A társ-egyesület és annak tagjai a kiküldött bizottságok hónapokig tartó beható tanácskozásainak eredményeként létrejött és a hangosfilmekre vonatkozó filmbérelti és szállítási feltételeket szó szoros értelmében negligálták. Nem állták azt a megállapodás-tervezetet,

amelyet saját helyiségükben elnökükkel és titkárukkal létesítettünk. Nem voltunk hajlandók a kirívóan egyoldalú keretmegállapodást elfogadni, annak megváltoztatását követeltük és most elnökségünk dezavualásának hirdetik, hogy egy megállapodás-tervezetet, amelyet a tárgyaláson résztvevő urak sem ajánlottak elfogadásra, választmányunk nem fogadott el. Le kell szögeznünk, hogy az elnökséget nem dezavualta a választmány, ellenben az az igazság, hogy a Filmszakmai Döntőbíróóság felbomlásának az OMME az oka és hiába akarják annak ódiáját ránk áthárítani, a tények bennünket igazolnak.

Pro memoriam

Jelentésünk végén meg kell emlékeznünk halottainkról. Kartársaink közül elvesztettük Sasse Bélt (Budapest, Alkotás-mozgó) tagunkat, aki mindenkor élénk részt vett egyesületi életünkben és komoly tudásával, hozzáértésével sokszor hasznára volt a közösségnek. Legutóbb elhunyt Krauth Árpád tagtársunk (Budapest, Vesta-mozgó) és Lukács József törökszentmiklósi engedélyes, a filmszakma régi, nagybecsült tagjai. Mindnyájuk emlékét igaz kegyelettel fogjuk megőrizni.

Amidőn kérjük az évi jelentés *tudomásul vételét* és a felmentvény megadását, tisztelettel azt is kérjük, hogy a megejtendő választáson *ne a személyeket* vegyék tekintetbe, hanem az ügy fontosságát. Jelentésünk elején utalunk a mai rendkívüli viszonyokra, amelyek kötelességünkkel teszik a legteljesebb egyetértést és a feltétel nélküli összetartást. Mi tíz éven át viseltük tisztségeinket, amelyek csak igen *súlyos terheket róttak* ránk, de mi mindig becsülettel és teljes odaadással igyekeztünk megfelelni ennek a feladatnak. Szívesen átadjuk helyeinket a fiatalabb nemzedéknek, csak arra kérjük az újonnan megválasztott tisztikart, hogy minden személyes kérdés egyenes negligálásával kizárólag a *közösség* érdekében munkálkodjék. Mert sohasem volt olyan nagy és életbevágó szükség a céltudatos együttműködésre, mint ezekben a válságos időkben.

TARJÁN FERENC,
tanár, rádió- és filmtechnikus.

MEGOLDOTTÁK-E A PLASZTIKUS FILM PROBLÉMÁJÁT?

Egy szűkszavú hollywoodi hirdetés szerint állítólag oly plasztikus filmet találtak és mutattak be, amely nincs vetítőfelülethez kötve, hanem a kép bizonyos lencserendszerek alkalmazásával, az előadóhelyiség bármely pontján létesíthető.

A bemutatás a legnagyobb titokban történt meghívott szakemberek előtt. A leghihetlenebb az állítólagos találmánynál az, hogy a kép keletkezéséhez vetítövászorra egyáltalán nincs szükség. Ezek szerint nem valódi képről, hanem virtuális képről lehetne szó, amely csakis tükrök segítségével volna lehetséges.

A merész és fantasztikus hiráddal kapcsolatban vizsgáljuk meg e rendkívül érdekes probléma megoldásának lehetőségeit.

A probléma a két szemmel való együttes látáson alapszik. Egy szemmel nézve csak iránykülönbséget tudunk észrevenni, azaz csak azt, hogy a szemlélt tárgyak közül melyik van jobbra, vagy balra, illetve melyik van magasabban vagy alacsonyabban. A tárgyak mélységbeli elhelyezkedésének megállapítása vagyis hogy melyik van közelebb, melyik van távolabb, a két szemmel való nézéssel történik. A tárgyak vagy személyek közvetlen szemlélésénél a jobb és bal szemben keletkező kép nem teljesen megegyező, mert a jobb szem a szemlélt tárgy jobb oldalából, a bal szem viszont a bal oldalból lát valamivel többet, minek eredménye az, hogy a tárgyak szemünk előtt tömören, plasztikusan jelennek meg.

Ámbár mindkét szemünkben a külső tárgyaknak egy-egy képe jön létre, mi a tárgyakat mégis csak egyszeresen látjuk. Ez onnan van, mert a két kép mindkét szemben a retina hártjának ugyanazon helyére esik s tulajdonképpen az agy egyesíti a két képet egy plasztikus

képpé. A plasztikus látás határa mintegy 400—450 méter, ezt a távolságot azonban tükrök vagy prizmák alkalmazásával megnövelhetjük.

Ha a szemtávolságban (cca 7 és fél cm.) elhelyezett két objektívvel egyidejűleg felvett két képet egymás mellé helyezve úgy szemléljük, hogy jobb szemünk csakis a jobb szem, bal szemünk csakis a bal szem részére felvett képet nézhesse, akkor a szemlélt kép térbelien, plasztikusan tűnik fel előttünk. E célra szolgáló készüléket, sztereoszkópnak hívjuk.

Sokal nehezebben valószínűsíthető meg a plasztikus látás mozgóképeknél. Bármily rendszerű legyen is a megoldás, érvényesülni kell annak a biológiai főkövetelménynek, hogy a jobb szem csakis a jobb, a bal szem csakis a bal szem részére felvett képet láthassa, még pedig egyidejűleg. A plasztikus filmek készítéséhez kettős felvételre szükséges, melynek objektívjei a szemtávolságban vannak elrendezve. E kettős felvétélből nyert két negatívnak egy közös filmre való egyesítése s oly módon való kivetítése, hogy a szemlélőben plasztikus benyomást keltessen, ez a tulajdonképeni feladat.

A plasztikus film eddigi megoldásánál az összetartozó képpárokat közös filmre egymás alá képezték le. Ezáltal egy kétszer oly hosszú filmet kapunk, mint a résznegatív filmek bármelyike s ezért a vetítés a felvételnél alkalmazott sebesség kétszeresével történik és pedig a kivetített kép szemléléséhez használandó kétszínű szemüvegnek megfelelő piros, zöld színszűrőkön keresztül. E célt egy forgó üvegkorong szolgálja, mely felerészben piros, felerészben zöld színre van festve.

A Magyar Filmklub rendezésében, 1930. nov. 21-én a First-Warner Bros. filmvállalat bemutatótermében bemuta-

tott plasztikus filmnél a „*Plasticophon*”-nál, a szinszűrők magával a filmmel vannak alkalmas módon egyesítve. Ezáltal nemcsak a szinszűrők váltak feleslegessé, hanem a vetítés is üzembiztosabb, mert itt nem fordulhat elő, hogy a szinszűrő ne a neki megfelelő színű képkocka elé kerüljön.

Egy másik szabadalmi bejelentésem szerint, az összetartozó képpárok leképezése közös képkockára történik s ugyancsak a már említett kétszínű szemüvegen át lesz szemlélve. Az ily módon készült plasztikus film közvetlenül *szinkronizálható* a beszélőfilmmel s nagy előnye még az is, hogy az eddigi vetítógépekkel, minden átalakítás nélkül közvetlenül vetíthető s így bevezetése semmi újabb terhet nem ró a mozgószínházakra.

A plasztikus film megoldására irányuló törekvések közül meg kell emlékeznünk az amerikai „*széles filmek*”-ről, melyeknek azonban lényegileg semmi közük a plasztikus filmhez. Szélességük a normál filmek kétszeresét teszik. Bizonyos térszerű hatást érnek el azért, hogy a vetítíváson szélei beolvadnak a látótérbe, miáltal a kép közepe az előtérbe kerül. Ezt az illuziót a kép mélysége is növeli, minek következtében a *háttérben állók épp oly tisztán láthatók, mint azok, akik az előtérben szerepelnek.*

A széles-filmnek, mint nagyobbmértetű filmnek tagadhatatlanul meg vannak a maga előnyei, különösen, ha a *beszélő*-filmre gondolunk, ahol a hangsáv leképezéséhez sokkal több hely jutna s ezáltal a hangvisszaadás is tökéletesebb lehetne. Másrészt a hangsáv nem foglalna el a mai normális film képkockájából mintegy 3 mm-es sávot a kép rovására. Nagy hátránya viszont e filmeknek, hogy bevezetésük rengeteg költségbe kerülne. Nemcsak a felvételhez, hanem a vetítéshez is teljesen új gépek kellenének, sőt még a filmszínházakat is át kellene építeni, ami a mai katasztrófális gazdasági viszonyok mellett még Amerikában is kivihetetlen.

Meg kellene még emlékeznem a probléma megoldására irányuló néhány *fantasztikus próbálkozásról*, melyek azonban a gyakorlat céljaira nagyobb részt nem megfelelők. Az eddigi megoldások közül a legjobban megfelelő és legolcsóbb megoldás az, amelynél az összetartozó részeképek elkülönítése a már említett kétszínű szemüveggel történik. Olyan megoldás, amely a plasztikus hatást a nézők számára optikai segédeszközök *nélkül* nyújtaná, ezidőszerint nincs, hogy sikerül-e a problémát ezek *nélkül* megoldani, az a jövő titka.

MAGYARORSZÁG FILMFORGALMA 1931. ELSŐ KILENC HÓNAPJÁBAN

A Statisztikai Havi Közlemények most megjelent 7—9. füzeté közli Magyarország filmforgalmi statisztikáját 1931. január 1-től szeptember 30-ig.

Az elmúlt kilenc hónapban behoztunk összesen 111 q *nyersfilmet* 283.000 pengő értékben. Ebből a mennyiségből 93 q érkezett Németországból, 6 q jött Belgiumból (1930-ban 116 q, 290.000 P értékben). A tavalyi importtal szemben ez is *elég visszaesés.*

Az elmúlt háromnegyed esztendő alatt

108 métermázsa pozitívfilm, vagyis készfilm érkezett be Magyarországra (tavaly is pontosan ennyi), összesen 587.000 pengő anyagértékben. Ebből a 108 métermázsból 7 q jut Ausztriára, 81 q Németországra, 2 q Jugoszláviára és 11 q Franciaországra. Készképiákból 15 q-t vittünk ki és pedig 3—3 q-t Ausztriába, Németországba és Jugoszláviába, míg 1 q ment Franciaországba.

*Megvilágított negatív*ből 12 q-t importáltunk Németországból, *filmhulladékban* pedig 75 q-t exportáltunk.

PALÁGYI RÓBERT dr.,

a Magyar Mozgóképzemengedélyesek
Orsz. Egyesületének ügyésze:

FILM, HANGOSFILM ÉS SZERZŐIJOG
9. A RÉGI KIADÓI SZERZŐDÉSEK ALAPJÁN FILMJOGOK
ÉS HANGOS FILMJOGOK NEM ÉRVÉNYESITHETŐK

E cikksorozatunk során még néhány szóval meg kell említenünk azokat a szerződéseket, melyeket szerzők és kiadók egymás között régebben, a hangosfilm technikai eredményeinek ismerete, sőt elképzelése nélkül kötöttek. A viták áradata keletkezett, vajjon az olyan szerződések alapján amelyekben zeneszerzők a zenekiadás jogát a védelmi idő egész tartamára egy összegben megváltva engedték át a zeneműkiadóknak, — jogot nyer-e a zeneműkiadó arra, hogy a zenemű hangos filmesítési joga fölött rendelkezzen. Vannak szerződések, amelyekben a zeneszerző mechanikai jogainak átruházása felől is véglegesen rendelkezett. Végül, vannak szerződések, amelyekben a zeneszerző minden jogát átruházta a zeneműkiadóra. Kérdés, hogy a szerző illetőleg jogutódai rendelkezhetnek-e a zenemű megfilmesítési kérdésében?

Mielőtt e kérdésre válaszolnánk el mondjuk a német Reichsgericht előtt lefolyt két pernek először az 1927 októberében befejezett pernek történetét.

„Das Musikantenmädel” címmel egy operett készült, amelynek szerzői 1910-ben egy stuttgarti kiadóra ruházták az operettből foyó összes jogosítványait. Ez a kiadó továbbadta ezeket a jogokat egy filmvállalatnak, amely pert indított a szerzők ellen, annak bírói megállapítása iránt, hogy az operett megfilmesítésének joga — itt még nem volt szó hangos filmről — a kiadótól történt szerzés folytán a filmvállalatot illeti-e meg. Mind három bíróság elutasította a felperes filmvállalatot keresetével. A Reichsgericht hangsúlyozza a szerződésnek azt a szóhangzatát, amelyre a felperes a maga

igényét alapítja. Eszerint mindhárom szerző (librettószerzők és zeneszerző) „eladják minden időkre, jelenleg meglévő és jövőben még keletkező jogaikat, az összes fordítási és nyilvános előadási és szinpadi jogokkal együtt, minden ország területére”. Ez a szövegezés felperes szerint úgy volna értelmezendő, hogy minden akkori és jövőbeli szerzői jog, tekintet nélkül annak minőségére, a kiadóra szálljon át és a szerzők oldalán ne maradjon meg semmi. A bíróság ítélete azonban a szerződés célja, tartalma és körülményei alapján az ilyen értelmezést nem tehetné magáévá. Az a jogosítvány, amely szerint művek kinematográfiai uton átdolgozhatók és nyilvánosan előadhatók, a szerződés megkötése idején (1910) már ismeretes volt és így szerződés tárgyát képezhetette volna. A szerződés célja és külső körülményei alapján azonban nem felelt a felek akaratának, hogy az átruházott szerzői jogok körébe a filmesítés jogát is belevonják. A kiadó ugyanis, — mint a szerződésből kitűnik, mindenekelőtt a zeneműkiadói jogot óhajtotta az operett felett megszerezni.

Eme céljának elérése érdekében a zeneművön kívül megszerezte a szövegeknyv és rendezői könyv kiadói jogát is. Ezeknek a prózai műveknek (librettó és rendezői könyv) önálló értékesítése a szerződés célja szempontjából egyáltalán nem jött szóba. Külön kiemelték a fordítás, a nyilvános előadás és a szinpadi jogokat, amiből kitűnik, hogy mi volt a megállapodás célja: az operettet különböző országokban, különböző nyelven szinpadon kívánták előadni és azonkívül a kottát a megfelelő szöveggel értékesíteni. A filmesítés jogának átruházása nem volt magától értetődő. Az érdekeltek

nem is gondoltak rá. A szerződés célja ellentétben áll avval a feltevéssel, hogy a felek akarata a filmesítés jogának átruházására is irányult. A zenének film céljaira való átruházása (1910-ben) nem jöhetett szóba. Operettszövegnek film céljára való külön értékesítése 1910-ben még nem volt szokásos. Ehhezképest megállapította a bíróság, hogy a szerződés célja és tartalma szerint, a szerzőkkel szemben kifejezetten meg nem jelölt szerzői jogosítványok, jelen esetben a filmesítési jog, az eredeti jogosítottak, a szerzők oldalán maradt.

A legfelsőbb bíróság álláspontja tehát az volt, hogy a szerződésnek, rendkívül messzemenő jogszerzést tartalmazó szóhangzata ellenére sem lehetett más jelentőséget tulajdonítani, mint azt, hogy a kiadó mindazokat a jogosítványokat megszerezte, amelyek szükségesek voltak a szerződés tárgyát képező cél elérése érdekében a kiadó számára ezt meghaladóan azonban nem talált alapot a jogok átruházásának megállapítására.

A második ítélet, amelyre hivatkozom, az egyik német rádiótársaság között és néhai Busch Vilmos örökösei közötti perben hozatott.

Busch mindazokat a műveit amelyeket addig, a felperesként fellépő Bassermann-féle könyvkiadó vállalat a szerzővel társasviszonyban értékesített, — a meglévő összes könyvkészletekkel, dúcokkal és klisékkel együtt átengedte a felperes könyvkiadó vállalatnak korlátlan kiadásra és ezenfelül olymódon, hogy művei fölött a könyvkiadóvállalat saját tulajdonaként szabadon rendelkezhetik. Ezzel szemben a könyvkiadóvállalat 1897-ben Busch Vilmosnak 50.000 birodalmi márkát fizetett. Busch 1908-ban meghalt, halála után a könyvkiadóvállalat és a család között többrendbeli vita merült fel, amelyek azonban egyszéleg rendeztetek. Ebben az egyezségben 1918-ban a bíróság előtt leszögeztetett, hogy a könyvkiadóvállalat megszerezte Busch Vilmos nála megjelent összes műveinek korlátlan szerzői jogát. Fizetett ezért

további 5.000 márkát. A vita tárgyát az képezte, hogy a könyvkiadóvállalat engedélyt adott egyik Busch-műnek rádión való leadására, ami ellen az örökösök tiltakoztak.

A Reichsgericht azt az álláspontot foglalta el, hogy a könyvkiadóvállalat a rádió-jogokat azzal a bírói egyezséggel, amelyben minden szerzői jogot megszerzett, nem szerezte meg. Indokolásnak lényege, ha a technika olyan lényegbevágó találmány vagy ujjíttás folytán, amilyen a rádió, a szellemi tevékenységnek, illetőleg a gondolat kifejezésnek új és eddig ismeretlen nagy területét nyitotta meg, oly kiaknázási lehetőséget nyitott a szerző számára, amely nem minősíthető az eddig létezett értékesítési lehetőségek valamilyen továbbfejlesztésének vagy módszerbeli eltérésének. A szerződés céljával jutna a bíróság ellentétbe, a felek akaratával és méltányossággal, ha a szerződések magyarázata ugyanazon elveket alkalmazná, mint a jogszabályok magyarázatára. A törvény, ha a világ megváltozik és új forgalmi jelenségek, gazdasági alakulatok jelentkeznek, amilyenek a törvény meghozatala idejében nem voltak, úgy magyarázandó, hogy a jogszabály célját a változott viszonyok között is elérje. Ha kell, a szónak más értelmet és tartalmat ad, mint amilyen értelme és tartalma a törvényszerkesztők szerint és a kezdeti bíraskodás szerint volt. A szerződések magyarázatánál azonban az a döntő jelentőségű, mit céloztak a felek az ügylettel. Az ügylet tárgyát később a szerződési szavak értelmének és jelentőségének módosításával nem lehet olyképpen kibővíteni, hogy a kölcsönös hűség és bizalom elveivel szemben a szerződési akarat ellenkezésbe kerüljön a bíróság. Helyesen mondja a felebbezési bíróság, a Reichsgericht szerint, hogy mindig a szerződő felek akaratából kell kiindulni és azokra a körülményekre, amelyek az ügylet megkötésekor irányadóak voltak, kell tekintettel lenni. Ha pedig az ügyleti akarat minden kétségen kívül meg nem állapítható, úgy kiegészítő ma-

gyarazati szabályképpen a szerződés célját kell vizsgálni. Ennek vizsgálata mellett pedig a felek akarata gyanánt szabályként azt kell megállapítani, hogy üzleti akaratként a szerződésnek oly tartalom adassék, amely mellett a jogszerző a szerződéskötés idejében, azokat a feladatokat, melyeket maga elé tűzött, teljesíthette. Mindaz, ami a szerződés alapjául fekvő cél elérésére az ügyletkötés időpontjában nem volt szükség, — a szerződésbe később bele nem magyarázható.

Mérlegelte a Reichsgericht azokat az anyagi ellenértékeket is, amelyeket a szerző a jogok átruházásáért kapott. Azt találta, hogy ezeknek mértéke is támogatja azt a felfogást, hogy a rádiójogok az összes szerzői jogok átruházásában nem foglaltatnak benne. A szerződésben használt „összes szerzői jogok” korlátlanul azoknak a jogoknak a fogalmát fejezhetette csak ki, amely jog annak idején a szerzők javára szóló jogszabályok által védve voltak.

Ennek a két ítéletnek a nyomán állandó bírói gyakorlat alakult ki Németországban, amely bírói gyakorlat szerint a szerződéskötés idejében nem ismert, tehát az ügyletkötő akarata tárgyát nem képezett jogosítványok a szerző oldalán maradtak még akkor is, ha mindennemű kiadói jogát, sőt a zenemű nyilvános előadására vonatkozó minden jogát kifejezetten, de még ezt meghaladóan a szerzői jogokat a maguk egészében ruházta át. Az sem tesz különbséget, hogy a szerződés a jogok adásvételéről beszél, mert a vétel kifejezése vagy ténye, nem pótolhatja a hiányzó üzleti akaratot.

Ezekben az ítéletekben lefektetett jogi álláspontot tesszük magunkévá mi is. Csak olyan jog átruházása imputálható a szerzőnek, ami akkor létezett és ami a szerződési cél eléréséhez szükséges. Ebből folyik, hogy a régi kiadói szerződések alapján filmjogok és hangosfilm-jogok nem érvényesíthetők.

A FILM HALOTTAI

Dr. Kurt Mühsam valóságos fogalom volt a német filmirodalomban. Dr. Mühsam november 17-én életének 49. évében hunyt el hosszas betegség után. Szeptemberben súlyos autóbaleset érte a német filmirodalomnak ezt a reprezentánsát, amely balesetből azután már nem gyógyult föl. Dr. Kurt Mühsam haláláig a B. Z. am Mittag filmreferense volt és filmrovatót az egész német filmvilág mindenkor nagy megbecsüléssel figyelte. Mühsam dr. Grázban született, a jogi pályára készült, azonban hamarosan otthonosan érezte magát a filmirodalom terén. Évekkel ezelőtt az Ufa sajtóosztályán dolgozott, de sokáig szerkesztette a német filmvilág legnagyobb filmlapját, a *Lichtbild-Bühne*t is. Halála igaz részvétet keltett az egész német kinematográfiában.

Lukács József, a törökszentmiklósi Lukács-mozgó tulajdonosa és engedélyese életének 72. évében november 1-én elhunyt. Közel húsz évvel ezelőtt, 1913-ban létesítette a mozgóképszínházát, amelyet mindig nagy szerettel vezetett.

Krauth Árpád, a Vesta-mozgóképszínház társtulajdonosa, november 2-án 49 éves korában harctéren szerzett súlyos vesebaja következtében hosszú szenvedés után meghalt. Krauth a háború után került a szakmába, először az Atlantic-filmvállalatban fejtett ki érdemes munkásságot és ekkor készítette a *Székelyvér* című szkeccset is, amely Amerikát is bejárta. Később megvásárolta a Royal Nagy Mozgót, amelyet azután bátyjával, Kovács Sándorral együtt Vesta néven vezetett. Krauth mindenütt nagy népszerűségnek örvendett és ezért halála mindenütt őszinte részvétet keltett.

AZ OKTATÓFILM

NÉMETH DEZSŐ
film-pedagógus-rendező:

A MODERN OKTATÓ-FILM FELADATAI

A magyar iskolai filmoktatás ügye a hazai területen nem összpontosul egységes vezetőkézben. A fővárosi iskolák oktatófilm ellátását a Pedagógiai Filmgyár (újabbán a Magyar Film Iroda) intézi. A vidéki iskolák oktatóelőadásait a Magyar Holland Kulturgazdasági r. t. filmsz-tálya rendezi.

Az oktatófilmekben nálunk bizonyos merev tananyagszerűség uralkodik: a pedagógus vezetők szigorú pontossággal kötik magukat az előírt nyers betűrend-szerhez; ez a ténykedés oda hat, hogy az oktatófilmek anyaga nem tud felszabadulni a tankönyvek kötött sablonrendszerétől s így az ifjúságra az erőszakolt tanulási kényszert gyakorolják.

Ha megfigyeljük a külföldi oktatófilmek anyagát és témaköreit, azt látjuk, hogy az ifjúsági filmek legelőször is a könnyűfajsúlyú szórakoztató formákat ölelik fel: a legtöbbszörre vidámságot tükröző oktatófilmekben a rendezők ügyesen elhintik a jó tanulságos példákat.

A mai nehéz időkben a gyermek öröme, rajongását fokozni kell, nem pedig ölmos iskolai kép-paragrafusokkal uton-utfélen tanulásra kényszeríteni. Ha a gyermek az iskolai vetítőtermekben csak nehéz értelemeröltető, unalmas filmet lát titokban elszökik a mozgóképszínházba és a *nem neki való* filmekben keres *vigasztaló* szórakozást. Az oktatófilm legyen szórakoztató és *játszva* tanítson, azután lehet egészségügyi, történelmi, biológiai és földrajzi vonatkozású. A gyermeket, a serdülő ifjakat a történés,

a cselekmény, a játék és komikum köti le. Ha az iskola az oktatófilm keretein belül vidám epizódokat, nyíltságot, tanítói megértést sugároz, akkor a gyerekseregnek lesz kedve tanulni és a nehéz feladatokat is örömmel, törtetve fogja elvégezni.

Az amerikai, német és a külföldi iskoláknak, nevelőintézeteknek könnyebb a munkájuk, mert csak egy kópiarendelés szükséges és a világhírű expedíciós, földrajzi és egyéb tárgy természeti, ipari, technikai filmeket hazai előállításban olcsón kaphatják kézhez — vetítésre. A játékfilmjeik legtöbbször is tanulságos, vidám életmotívumokkal teletűzdelt alkotás. A külföldi oktatóanyagban nagyon sok a sportfilm; ezekkel rászoktatják az ifjúságot a sport szeretetére és üzésére: *ép testben, ép lélek!*

A sport- és tanügyi filmeknél aktuálisak a szemléltető *lassított* képek: ezek összegező ereje a gyakorlati élet könnyebb megértését szolgálják. A *turisztikai* és szabadtéri felvételek az ifjúság hazai ismeretét s természetszeretét növelik. A magasabb oktató fokozatban (középiscola) a nagy problémát a *pályaválasztás* kérdését is a gyermek önnalóságával együtt lehetne felszínre hozni, ha időnkint ilyen irányú oktatótémákat: rövid mesekeretben bizonyos foglalkozási ágakat: pl. építész, mérnök, katona, erdész, gazdász, orvos stb. — magyarázó képekkel kiszínezve szceniroznának filmre. A XX. század gyermekkorának felvilágosult, értelmes egyéniségekkel rojteltető kis katonákat rejteget, akik éveiket meghazudtoló érettséggel látnak és

bírálnak az életben. A filmtechnika a modern élet tükre és a mai gyermek reagál a kiáradó tükörreflexekre, a mai gyermeket nem lehet Jancsi és Juliska mesékkel lekötöni.

A modern oktatófilm feladata: szórázó, derűs képekkel nevelni az ifjúságot, úgy hogy a rideg iskolalevegőt otthonossá, a vetítőtermet és a tananyagot pedig vonzóvá tegye: a fiatalságnak

szüksége van melegségre, jókedvre, mert korunk mostohaságait legelőször is a gyermekek érzik meg.

Itt van az ideje a vidéki és a fővárosi filmoktatás *egységes szakképzett* irányító kézben való társulásának, mert csak úgy hasznos az ismeretkör, ha az egészségész országban tervszerű — kapcsolatos — felügyelet örködik a rendszeres nemzeti kulturumunkán!

Ahol minden természeti filmfölvétel kapható. Egy Max Boenisch nevű berlini filmszakember még a film legelején kezdte gyűjteni a fontosabb és érdekesebb filmfölvételeket és évtizedek alatt valóságos filmarchívumot létesített. Több, mint 30 esztendő alatt Boenisch 750.000 m. negatívfilmet gyűjtött össze, amelyek között sok olyan fölvétel is szerepel, amelyeknek ma óriási értékük van. A világ minden részéről akad az archívumban fölvétel; fölvételek városokról, kikötőkről, természeti csapásokról, viharokról stb.-ről, továbbá a legfantasztikusabb állatfölvételek, különböző szerencsétlenségekről (hajó-, vasúti repülőszerencsétlenségek) és mindezek a filmnegatívok ma pótolhatatlan értékek a filmgyártás szempontjából. Ha ugyanis valamelyik filmhez „földrengés” vagy valamilyen szerencsétlenség, exotikum kell, Boenisch azonnal szállítja a kívánt fimeket. Egy-egy negatív 1—60 méter hosszú. Különösen becsek azok a fölvételek, amelyek még a boldog béke idejéből származnak és amelyek hozzáfűzésével nem egy film értéke emelkedett.

Kultúrfilm a hegyekről. Az egyik berlini filmgyár hangos kultúrfilmet készít a hegyekről. A szász alpok egyik ismert csúcáról, a Barberina hegycsúcsról szól a szüzsé. A hegymászók különböző fázisokban bemutatják a hegymászás nehéz mesteriségét. Különösen érdekesnek ígérkezik a film filmtechnikai problémáinak a megoldása.

A film mint disszertációs tárgy. A bécsi egyetemen nemrégiben tette le a doktorátust az egyik hallgató és disszertációja tárgyul a film nemzetgazdasági és filozófiai vonatkozásait választotta ki. A berlini Licht-Bild-Bühne filmirodalmi archívumában már eddig is számos doktori disszertáció található, amelynek tárgyát a film világból merítették.

Nemzetközi filmkiállítás Firenzében. 1932-ben rendezik a IV. nemzetközi könyvvásárt és ez alkalommal a Primavera Fiorentina (firenzei tavasz) nevű bizottság elhatározta, hogy a reprodukációs technika termékeiből nagy kiállítást rendez. Ezen a kiállításon plakátokat, metszeteket és modern illusztrációkat állítanak ki. Ezzel a kiállítással kapcsolatban nagy nemzetközi filmkiállítást is akarnak rendezni, amelyen különösen a kultúrfilmvel kapcsolatos filmügyeket fogják bemutatni. A kiállításnak azért is lesz nagy közönsége, mert ugyanabban az időben egy csomó nemzetközi kongresszust rendeznek Firenzében.

Hangosfilm a sebészetről. Az angol orvosok szövetségének 29. kongresszusán, amelyet most tartottak Eastbourne-ben, hangosfilmet mutattak be a sebészetről. A bemutatott hangos kirurgiai film nagy hatást keltett a néző- és hallgatóközönség sorában.

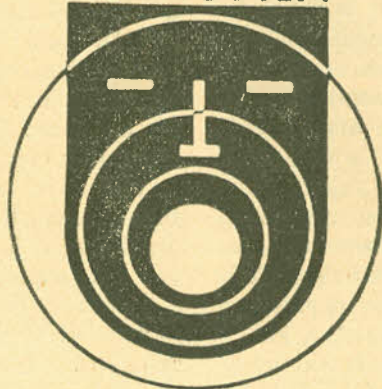
Filmtudományi társaság Berlinben. A berlini Lichtbild-Bühne című filmnapilap archívumában nemrégiben alakult meg a Gesellschaft für Filmkunde, magyarul Filmtudományi társaság, amelynek az a célja, hogy a kinematográfia minden fontos problémáját tudományos alapon megvitassa és megtárgyalja. Főcélja a társaságnak az is, hogy a film tudományát valamennyi német főiskolán és népnevelő intézetben a tantárgyak közé felvegyék. A társaság a továbbiakban informálni fogja a napisajtót, a parlamentet és általában a közvéleményt minden, a filmet érintő kérdéssel. A vezetőségben számos német egyetemi tanár foglal helyet, így dr. Hans von Eckard (heidelbergi egyetem), dr. Hinderer (Berlin), prof. dr. Erich Lehmann (technikai főiskola, Berlin). Az új Filmtudományi társaság 1932. elején lép első ízben a nyilvánosság elé és pedig egy nagyszabású vita- és előadást keretében.

MÁR EURÓPÁBAN IS

TÖBB MINT 2000 MOZGÓSZINHÁZ

VAN

KLANGFILM

**KLANGFILM-TOBIS RENDSZERŰ ÚJTYPUSÚ
HÁLÓZATI-FOTOCÉLLÁS KÉSZÜLÉKKEL
FELSZERELVE.**

FELVILÁGOSÍTÁSSAL SZOLGÁL:

KLANGFILM

VEZÉRKÉPVISELETE:

**SIEMENS ÉS HALSKE RT. BUDAPEST
VI., TERÉZ-KÖRÚT 36. — TELEFON: 10-9-85.**

FILMTECHNIKA

A *Dunning*-eljárás feleslegessé teszi a nagy költségekkel felszerelt és útnak indított filmező csapatok elszállítását azokra a vidékekre, amelyenek a gyártott ország keretén belül nincsenek. A *Dunning*-eljárás lehetővé teszi, hogy a gyár csupán *egyik operatőrijét és rendezőjét* küldi ki az exotikus vidékre vagy a gyártól egyébként távoleső helyre, ott a megfelelő *motívumokat* lefilmezik, az *exponált negatívot* hazahozzák, kidolgozzák és a szereplőket a *müteremben* egyszerűen *belefotografálják*. De hogyan? A különböző vidéken felvett negatívokat lemásoljuk. Kapunk egy *fekete-fehér* kópiát. Ezt a másolatot *színezzük* olyan vegyi színre, amely megfelel az egyik komplementár színnek, például sárgára vagy kékre. Amikor ez megtörtént, a száraz megszínezett pozitívet *összecsévéljük* a

pankromatikus nyers negatívanyaggal és a felvevőgépünk kazettájába elhelyezzük. Ezután mindkét filmet befűzzük úgy, hogy a pozitív a negatív elé kerüljön. Ezután már a *mütermi* munka van hátra. A jelenet beállítását *kis körültekintéssel* úgy végezzük, hogy a két kép *síkja egyforma legyen*. Ezután készíthetjük a felvételt. A müteremben történő cselekményt lefotografáljuk és *egyidőben* összekopírozzuk negatívunkra, mert a gépben a negatív *előtt* halad a már *felvett vidéknek a képe*. Az így nyert negatívot a már szokásos módon kidolgozva kopírozhatjuk. Feltéve, hogy a *kétszeri* felvétel egymásnak *ellenkezően* nem mozog, — ami könnyen előfordulhat, ha a gépet nem rögzítik jól le és felvétel közben mozog, — akkor a hatás *tökéletes*.

Az orosz Tagefon. Egy orosz filmmérnök, Tager új filmfelvevőgépet szerkesztett, amelyet az oroszok Tagefonnak neveztek el. A Tagefon az intenzitás-eljárás szerint készíti a fővételt, hasonlóan a Debriegéphez. Tager mérnök leadás céljaira és állított össze fotocellás gépet, amelynek szintén Tagefon fotocellás vetítógép lesz a neve. Fotocella gyanánt egy orosz gyártmányú W. E. I.-rendszerű, gáztöltésű fotocellát használ.

Az amerikai Puvemann-cég új fényhang-berendezést állított össze, amely váltóáram felhasználásával működik és hordozható is. A berendezés minden színházban használható, mert nem kell hozzá galvanikus telep. Ennek a fotocellás berendezésnek az ára 500 ülőhelyik 1250 dollár.

Újabb hordozható hangosvetítógép. Az amerikai Bell Equipment Corp. újabban hordozható hangos filmvetítő gépeket hozott forgalomba, amelynek súlya 24 kg-nál nem nagyobb. Az építmény jobb- és baloldali géppel rendelkezik, tehát a szünet nélküli vetítés is lehetővé vált. További felszereléshez tartozik 5 fokozatú erősítő berendezés, hangszabályozó és két hangszóró. A cég 100 teljes berendezést szállíthat hetenként.

A hangos filmszínházak vetítévásznait nem tanácsos olajat vagy ólmot tartalmazó festékekkel befesteni, mert a vászon finom pórusait a festékek eltömik, illetve az egész vásznat merevvé és nehezzé teszi. Tekintetbe véve az akusztikai követelményeket, az ily módon befestett felület azután hasznavehetetlenné válik.

MI AZ A PATIN CELLA ?

A. Patin, a berlini Lorenz rt. mérnöke most mutatta be az újonnan konstruált fényelektromos celláját. Az új cella nagyban különbözik az eddigiektől, amennyiben használatánál nincs szükség előerősítésre. A tapasztalatok szerint az előerősítés rengeteg bajt okozott a hangosfilmek vetítése közben. Az új cella minden további nélkül hozzákapcsolható a főerősítőhöz, akárcsak a pick-up. Működésbehelyezéshez elegendő 20 Volt előfeszültség, de az tettesz szerint változtatható és elérheti az 1000 Voltot is, anélkül, hogy az ismeretes feltöltődés szikra alakjában jönne létre. A technikai adatokhoz hozzátartozik a fotócella egyenletes működése úgy az alacsony, mint a magas hangrezgések közvetítésénél. Másodpercenként 25.000 rezgésszámot minden nehézség nélkül regisztrál.

A feltaláló lehetővé akarja tenni, hogy még a legkisebb mozgószínház is nagy költség nélkül bevezesse a fotócellás berendezését.

Az amerikai filmlaboratóriumok teljesítő-képessége. A vezető amerikai filmgyárak saját laboratóriummal rendelkeznek. Az alanti felsorolás képet nyújt az egyes laboratóriumok teljesítő-képességeiről: Évente a Warner Brothers 100—120 millió, a Fox Film Corp. 150—175 millió, a Paramount 150—175 millió és a Pathé 150 millió láb filmet dolgoz fel. A Metro-Goldwyn részben a Consolidatednél kopíroztat és 125 millió láb filmet használ el. A Radio-R. K. O. 120 millió láb nyersfilmet használ el évente.

A hangosfilmek másolását nagyban megkönnyítette az amerikai Bell & Howell cég új másológépe. A gép átfutásos rendszerű és ötnylásos. A nyílások különböző nagyságúak, aszerint, hogy a filmet előre, vagy visszafelé futtatjuk. A gép kezelése igen egyszerű. A kép másolásánál az 1. számú nyílást használjuk. A hangoskép másolásánál a képfelvétel részére rendelkezésünkre áll a második számú nyílás, hosszában 3 mm-rel keskenyebb. A hangszalag hozzákopírozására a harmadik számú nyílás szolgál és ugyanakkor a dobot 220°-ra lehet állítani. A negyedik és ötödik nyílás a visszafelé való kopírozásoknál használható, úgy kép, mint hangrész számára.

A filmek perforációjának megővására Precision Engineering Co. (U. S. A.) új eljárást talált fel. A film széleit vékony rézbevonattal látják el. Az ily módon felvértezett film sokkal tovább tart.

A Tri-State filmtársaság Clevelandban kizárólag színes és hangos ipari filmeket állít elő.

Az amerikai R. C. A. elkészült a legújabb elektromos színelküli orgona építésével. Az orgonát azonban csak rádióátvitelnél lehet használni.

Uj lassítógép. Egy francia mérnök nemrégén új lassító felvevőgépet mutatott be, amely alkalmas másodpercenként 2000—3000 képfelvételre.

Az üzembelen levő hangosfilm-vetítők legnagyobb része a hanglámpát még akkumulátor segítségével izzítják. Az új Hupfeld-Tonlampe nem igényel akkumulátort, mert úgy van megépítve, hogy akár egyenáramú, akár váltóáramú hálózathoz izzítható.

Az R. C. A. új hangos felvevőgépe összes tartozékaival együtt összesen 175 kg. nehéz. A gépet akár autóba, repülőgéphez lehet beszerelni és alkalmas híradók, ipari és kultúrfilmek készítésére.

Egy amerikai gyár legújabb találmánya a gipszmasszából készült vetítőernyő. Az új találmány igen jó akusztikai tulajdonságokkal rendelkezik, mert úgy az alacsony, mint a magas hangrezgéseket tisztán veri vissza. Teljesen tűzálló.

CENZURÁZOTT OKTATÓ- ÉS ISMERETTERJESZTŐ FILMEK

1931. OKT. 27-TŐL NOV. 27-IG

„Varázsszönyegen, a világ körül“ (Fox) hangos riport, 1 fel., 244 m.

„Varázsszönyegen a világ körül“ (Fox) riport, 1 felv., 271 m.

„Varázsszönyegen a világ körül“ (Fox) hangos riport, 1 felv., 267 m.

„Utazás Brémától Chicágóig“ (Kultúr) ismeretterjesztő, 5. felv., 1143 m.

„Krisztus élete“ (Magyar-Holland) oktató, 8 felv., 830. m.

„Bizet“ (Ungár S.) ismeretterjesztő, 1 felv., 300 m.

„Liszt Ferenc“ (Ungár S.) ismeretterjesztő, 1 felv., 302 m.

„Brahms“ (Ungár S.) ismeretterjesztő, 1 felv., 298 m.

„Assisi Szent Ferenc“ (Ufa) ismeretterjesztő, 6 felv., 1985 m.

„Himacsál“ (Schuchmann) hangos oktató, 9 felv., 2314 m.

*Magyar Mozgófényképgépezők
Országos Egyesülete*

VII. ker., Csengeri-utca 1. szám.
Hivatalos órák: délután 2—4-ig.

Telefon: József 375—98.

Budapesti filmpiac Filmmegjelenések 1931. november hóban.

JELMAGYARÁZAT: Megj.=Megjelenési hely — H.=Hossza — F.=Felírás
M.=Műfaj — Fősz.=Főszereplők — C.=cenzura — a.=aluli — f.=felüli.

CITO CINEMA (Feldmann Izsó), Rökk Szilárd-u. 16. Tel.: J. 412—71.	XI/3	Öfelsége a vigéc. — Megj.: Décsi, Omnia, Orion. — H.: 2234 m. — Műf.: Vigjáték. — F.: Garami Andor. Fősz.: Fritz Schulz, Maria Paudler, Salamon Béla. — C.: aluli.
FOX-FILM r.-t., Rákóczi-út 19. Tel.: 314—37 és 316—58.	XI/19	Ékszerablás a hálószobában (Nem leszek a férjed). Megj.: Orion. — H.: 2000 m. — Műf.: Vigjáték. — F.: Szántó Armand. — Fősz.: Jeanette MacDonald, Reginald Denny. — C.: Felüli.
GENIUS-FILM Rökk Szilárd-u. 20. Tel.: 301-01 és 353-17	XI/26 —	Bubul, a potyakirály. — Megj.: Royal-Apolló. — H.: 2800 m. — Műf.: Vigjáték. — F.: Lakner Artur. Fősz.: Georges Milton. — C.: Aluli. Kain. — Megj.: Palace, Corso. — H.: 2800 m. — Műf.: Dráma. — F.: Dr. Karla Béla. — Fősz.: Thommy Bourdelle, Rama Tahé. — C.: Aluli.
HIRSCH és TSUK, Rákóczi-út 14. Tel.: 438—35.	XI/11 XI/12	Császárvadász. — Megj.: Royal-Apolló, Corvin. — H.: 3000 m. — Műf.: Dráma. — F.: Fodor Sándor. — Fősz.: Louis Trenker. — C.: Aluli. Őszi manőver. — Megj.: Kamara, Corso, Kapitól. — H.: 2650 m. — Műf.: Zenés katonai vigjáték. — F.: Fodor Sándor. — Fősz.: Paul Hörbiger, Fritz Kampers. — C.: Aluli.
KORONA-FILM R. T.- VII., Rákóczi-út 36. Tel.: J. 418—28.	XI/4	Mikor lesz az enyém? — Megj.: Kamara, Orion. — H.: 2125 m. — Műf.: Vigjáték. — F.: Siklósy. — Fősz.: Eggert Mártha, Georg Alexander, Fritz Kampers. — C.: Aluli.
KOVÁCS EMIL ÉS TÁRSA, Erzsébet krt 8. Tel.: 45-9-48.	XI/27 XI/6	Hypolit, a lakáj. — Megj.: Fórum. — H.: 2269 m. Műf.: Vigjáték. — F.: Nincs. — Fősz.: Csontos, Kabos, Góth. — C.: Aluli. Táncos huszár. — Megj.: Palace. — H.: 2175 m. — Műf.: Vigjáték. — F.: Lakner Artur. — Fősz.: Otto Karlweis, Grete Theimer, Verebes Ernő. — C.: Aluli.
PARAMOUNT FILM- FORGALMI R. T. Budapest, VII., Rákóczi-út 59. — Tel.: J. 344-37 és J. 405-22.	XI/5 XI/16	Platoff tábornok. — Megj.: Ufa, Corso, Corvin. — H.: 2105 m. — Műf.: Dráma. — F.: Pásztor. — Fősz.: Olga Csehova, Conrad Veidt. — C.: Felüli. X 27. — Megj.: Ufa, Uránia. — H.: 2565. — Műf.: Dráma. — F.: Pásztor. — Fősz.: Marlene Dietrich, Victor MacLaglen, Warner Oland. — C.: Aluli.
PHÖBUS FILM FORGALMI RT. VII., Erzsébet-krt 8. Tel.: J. 315—62.	XI/2	Lebegő szűz. — Megj.: Royal-Apolló. — H.: 2227 m. Műf.: Vigjáték. — Fodor Sándor. — Fősz.: Szőke Szakáll, Fritz Schulz, Dina Gralla. — C.: Aluli.
STYLUS-FILM r.-t., Erzsébet-körút 4. Tel.: 442—59.	XI/20	Hortobágy. — Megj.: Palace. — H.: 2800 m. — Műf.: Népies magyar színjáték, magyarul beszél. — F.: Tibor János. — Fősz.: Mindszenty, Verebes, Grete Theimer, Hollay Kamilla, Radó Teri, Ida Wüst, Paulig, Falkenstein. — C.: Aluli.

FILMKULTURA

SUPER-FILM, VII., Erzsébet körút 9. Tel.: J. 366—94.	XI/2	Hapták! Hátra arc! — Megj.: Turán, Nyugat. — H.: 2011 m. — Műf.: Vígjáték. — F.: Frank György. Fősz.: Alfred Abel, Mindszenty Mária. — C.: Aluli.
	XI-1	Szt. Erzsébet legendája. — Megj.: Városi Színház. — H.: 2354 m. — Műf.: Oktató. — F.: Frank György.
TURUL-FILM Budapest, VII., Miksa utca 7. — Telefon: József 369—42.	XI/19	Monte Carlo pusztulása. — Megj.: 2. hét. — H.: 1540 méter. — Műf.: Dráma. — F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Jean Angelo, Francesca Bertini. — C.: Aluli.
	XI/23	Blokád (A tenger hiénái). — Megj.: 2. hét. — H.: 2267 m. — Műf.: Kalandor. — F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Anna Qu. Nilson. — C.: Aluli.
	XI/12	Próbáljunk szerencsét. — Megj.: 2. hét. — H.: 1442 méter. — Műf.: Burleszk vígj. — F.: Mihályi István. — Fősz.: Lupino Lane. — C.: Aluli.
	XI/5	Misi hadat üzen. — Megj.: 2. hét. — H.: 1468 m. Műf.: Burleszk vígj. — F.: Mihályi István. — Fősz.: „A mi bandánk”. — C.: Aluli.
	XI/10	Kölcsönkért feleség. — Megj.: 2. hét. — H.: 2160 m. Műf.: Vígjáték. — F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Hans Alberts, Évi Éva. — C.: Aluli.
UFA-FILM R. T. Budapest, VIII., Kölcsey-utca 4. — Tel.: J. 351—36, 336—21.	XI/30	Feleségem a szélhámos. — Megj.: Uária. — H.: 2800 m. — Műf.: Zenés vígjáték. — F.: Lándor. Fősz.: Nagy Kató, Heinz Rühmann. — C.: Aluli.
UNIVERSAL FILM R. T. Budapest, VIII., Népszínház-u. 21. — Tel.: J. 391—76.	XI 24	Száműzetés Szibériába, Katjusa. — Megj.: Omnia, Décsi. — H.: 2000 m. — Műf.: Dráma. — F.: Pacséry László. — Fősz.: Lupe Velez, John Boles. — C.: A.
	XI/26	Ördögórom hőse. — Megj.: Bodográf, Eldorádó, Roxy, H.: 200 m. — Műf.: Cowboy dráma. — F.: Pacséry. Fősz.: Ken Maynasch, Cathryn Crawford. — C.: A.
WARNER BROS First National Vitaphone Pictures VII., Erzsébet-krt 9. Tel.: J. 325-90 és 91.	XI 12	A szent láng. — Megj.: Palace, Corso. — H.: 1934 méter. — Műf.: Dráma. — F.: Fodor Sándor. — Fősz.: Dita Parlo, Gustav Fröhlich. — C.: Felüli.
	XI/26	Az elszabadult Afrika. — Megj.: Kamara. — H.: 2500 m. — Műf.: Dzsungelfilm. — F.: Fodor Sándor. Fősz.: Magyar beszéd. — C.: Aluli.

JÖN ! AZ 1932. ÉVRE SZÓLÓ JÖN !
FILMMŰVÉSZETI ÉVKÖNYV

**December 5-től küldjük szét
 az előfizetőknek.**

**MAGYAR MOZGÓKÉPÜZEM-ENGEDÉLYESEK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE**

BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UCCA 36.

TELEFON: JÓZSEF 360-05.

HIVATALOS ÓRÁK 9-12-IG.

A Filmkultura minden egyes számát az Egyesület tagjai díjtalanul kapják

Választmányi ülés

Egyesületünk választmánya a közgyűlés előtti napon, november 26-án, ülésre jött össze, amelyen többek között a jelölőbizottság javaslataival is foglalkozott. A választmány ezután előkészítette a közgyűlést és letárgyalta a közgyűlési napirend egyes pontjait.

**Megszűnik a Döntőbíróság,
új Döntőbíróságot létesítenek**

A Szakmaközi Döntőbíróság likvidálása most van folyamatban. A két egyesület részéről kiküldött likvidáló bizottság a hónap közepén ülést tartott, amelyen foglalkoztak a likvidáció ügyeivel. Azokat a pereket, amelyekben a választott bíróság megalakult, még lefolytatják, azokat a pereket azonban, amelyekben alávetési nyilatkozat nincsen, visszaadják a feleknek, akik rendes bírósághoz fordulhatnak ügyeikkel.

A Szakmaközi Döntőbíróság felszámolásával kapcsolatban az Egyesület a maga kebelében óhajt új Döntőbíróságot felállítani, amely azonban kizárólag ez Egyesület tagjai közötti peres és vitás ügyekben lesz hivatva dönteni. Főleg a társulási szerződésnél kívánja a MMOE a döntőbíróság intézményét fenntartani, amelynek kontúrjai a legközelebbi hetekben fognak kialakulni.

Az Egyesület tagdíjbefizetése

Az utóbbi időben az Egyesület tagjai sokkal nagyobb lendülettel fizették be tagdíjjaikat, mint az őszi hónapok beköszönéséig. Lehetetlen az Egyesület szűkre szabott és a takarékosági elvek alapján kiépített apparátusát fenntartani, ha a tagok nem tesznek eleget tagdíjfizetési kötelezettségüknek. Az Egyesületnek vannak kiadásai, amelyeket csakis a tagdíjából lehet fedezni. Amikor pedig a tag igénybe veszi az Egyesület szervezetét, amikor az egyesület vezetőségi tagjai futkosnak a tagok ügyeiben, akkor legalább azt a keveset tegyék meg, hogy a tagdíjat pontosan megfizetik.

December közepén jelenik meg az új mozikontingens-rendelet. A mozikontingens-rendelet hatálya 1932 január elsejével megszűnik. Az új kontingens-rendelet kiadására most folynak az előkészületek. A rendelet december 15-éig megjelenik. A kontingens-rendeletnek az a része, amely az egyes városokban és községekben engedélyezett mozgók számát állapítja meg, nagyjában érintetlenül marad, esetleg csak lefelé változtatnak rajta, amennyiben egyes helyeken életképteleneknek talált mozgók kontingensét leszállítják.

Ami az évi jelentésből kimaradt...

Az évi jelentésből kimaradt: a gépésztanfolyam hatéves fennállásáról és sikerdús működéséről szóló jelentés, már pedig a tanfolyamot az Egyesület kezdeményezte és tartja fenn, — kimaradt az, hogy Gyárfás Gyula, a Filmalapnak tagja és komoly munkásságot fejt ki a magyar filmgyártás érdekében, — kimaradt az is, hogy Castiglione Henrik és Lajtos Elemér az Egyesület képviselőjében vesznek részt a filmcenzúrában és kimaradt végül az is, hogy az Egyesület nevet és elismerést szerzett a magyarság egyetemének a külföldön...

**FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS
FOLYÓIRAT**

ELŐFIZETÉSI ÁR:

1 évre 10 pengő. — 1/2 évre 5 pengő.

Felelős szerkesztő és kiadó: Lajta Andor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 30.

Tel.: József 363-76.

Párizsi szerkesztőség:

Artur Vitner,

12, rue Alasseur Paris, (XV.) Champs de Mars.

Megjelenik minden hónap elsején.

Minden cikkért a szerző felel.

Friedmann-nyomda, Wesselényi-u. 40.

A
Filmművészeti Évkönyv

az 1932. évre. XIV. évfolyam
Megjelenik december 3-án
Ára 5.— pengő.

Megrendelhető a Filmkultúra
kiadóhivatalában:
Budapest, VII., Erzsébet-körút 30.
Telefon: 36-3-76.

KOVÁCS ÉS FALUDI

FILMGYÁR ÉS LABORATORIUM
BUDAPEST - ZUGLÓ,
GYARMAT-UTCA 39.
TELEFON: 96-3-00.

KÉSZIT:

HANGOSFILMEKET ÉS
KÓPIÁKAT, FILMFELIRA-
TOKAT, PEDAGOGIAI,
KULTUR, REKLÁM- ÉS
RAJZTRÜKK-FILMEKET

Magyarország
legnagyobb és legmo-
dernebb gépekkel fel-
szerelt laboratoriuma

**Krupka filmgyár
és laboratórium**

BUDAPEST,
VIII., Józsei-körút 71-73.

TELEFON: 339—07.

Berendezkedtünk a fotócellás és
lemezes filmek lehallgató és össze-
állító munkálatokra.

Átszakadt lemezek javítása.

◀ Készít mindentajta felvételt. ▶

**Speciális filmszállítások,
a világ minden részébe.**

Leggyorsabb

vámkezelés a Nyugati és Keleti pályaudva-
rokon, a fűvámhivatalban
és a hajóállomásokon

H é b e l

nemzetközi szállítmányozási és
elvámolási vállalat,

IV., Váci-ut 1. sz.

Telefon: Aut. 159 - 47.

**MAGYAR
FILMIRODA**

BUDAPEST, VIII, FŐHERCEG SÁNDOR-UTCA 7
TELEFON: JÓZSEF 455—10.

FILMHIRSZOLGÁLAT

városi-, községi-, családi-, gyári-,
ipari-, sportfelvételek.

Kockanagyítások, fotózsem.

ZEISS IKON

FOTÓCELLÁS KIEGÉSZÍTŐ

A LEGOLCSÓBB

A LEGJOBB

EGYEDÁRUSÍTÓJA:

OLÁH GYÖRGY

GÉPÉSZMÉRNÖK:

VIII, RÖHK SZILÁRD-U. 20. TEL. J 334-40

MAGYARUL BESZÉLŐ FILM!
EXPEDICIÓS FILM!
ÜZLET FILM!

AZ ELSZABADULT AFRIKA

D. W. Hubbart két éve a misztikumok és csodás rejtélyek
felfedezetlen országaiban.

Megjelent: KAMARA nov. 26-án

Warner Bros First National Vitaphone Pictures
magyarországi vezérképviselete r.-l.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 9-11.

32-5-90.

Telefon:

32-5-91.

NYERSFILM

POZITIV, NEGATIV EREDETI GYÁRI ÁRON

DUPFILM, EXTRA-RAPID, KINECHROM, PANKINE, SUPERPAN

SZINES POZITIV! HANGOSFILM-NEGATIVOK! ANILIN FESTÉKEK!

Vezérképviseelő Magyarország részére:

LAJTA ANDOR

Budapest, VII., Erzsébet-körút 30. Telefon: J. 363-76.